

แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ประเด็นที่ 3 สุขภาพกลุ่มวัยและการยกระดับบริการผู้สูงอายุ (กลุ่มวัย)

หัวข้อ เด็กปฐมวัย

เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดสมุทรปราการ รอบที่ 1/2566

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม/กอง/ศูนย์วิชาการ)

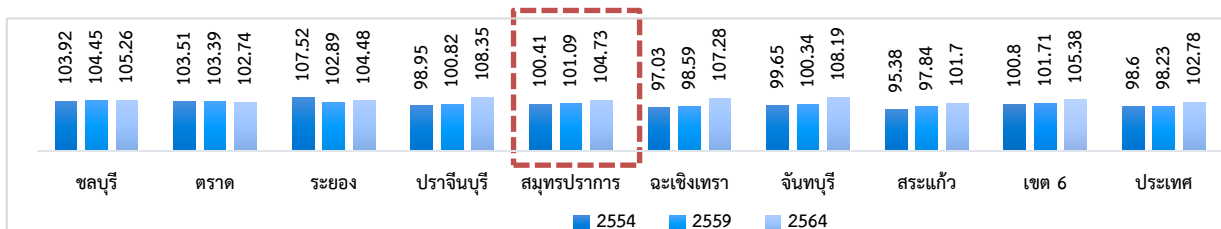
หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก: ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วม: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

2. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

สถานการณ์ด้านเด็กพบระดับเขาว์ปัญญาเฉลี่ย (ไอคิว) เด็ก ป.1 ปี 2554, 2559 และ 2564 ระดับประเทศ เท่ากับ 98.6, 98.23 และ 102.78 ตามลำดับ (เป้าหมาย คะแนนเฉลี่ย 100) เขตสุขภาพที่ 6 เท่ากับ 100.8, 101.71 และ 105.38 ตามลำดับ สูงเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศเมื่อเทียบกับระดับเขตสุขภาพ และคะแนนเฉลี่ยไอคิวมากกว่าค่าเป้าหมายที่ 100 จุด ทั้ง 8 จังหวัด และจังหวัดสมุทรปราการ เท่ากับ 100.41, 101.09 และ 104.73 ตามลำดับ (เป้าหมาย คะแนนเฉลี่ย 100) (แผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 ผลสำรวจสถานการณ์ IQ นักเรียนระดับชั้น ป.1 รายจังหวัด ปี 2554, 2559 และ 2564

ที่มา : กรมสุขภาพจิต

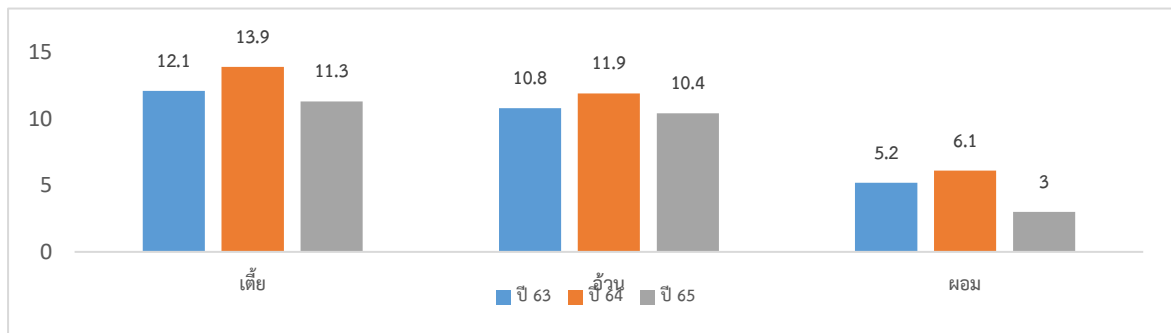
ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อระดับเขาว์ปัญญาและพัฒนาการของเด็ก ตั้งแต่ช่วงก่อนตั้งครรภ์ เช่น แม่มีภาวะซีดขาดไอโอดีน ขาดธาตุเหล็กตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ แม่มีโรคประจำตัวและมีภาวะเสี่ยงอื่นๆที่จะส่งผลกระทบต่อมาในขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และทารกแรกเกิดจนถึงเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินงานจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

❑ อัตราการคลอดก่อนกำหนดตั้งแต่ปี 2563 - 2565 เท่ากับ ร้อยละ 12.4, 13.5 และ 11.9 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมายร้อยละ 9) และ อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม เท่ากับร้อยละ 5.1, 5.1 และ 4.9 (ไม่เกินร้อยละ 7)

❑ สถานการณ์การได้รับไอโอดีนที่เพียงพอก่อนตั้งครรภ์พบว่าเป็นปัญหาทั้งของเขตฯ และจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าค่าเฉลี่ยไอโอดีนในปัสสาวะของหญิงตั้งครรภ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2565 เท่ากับ 162.6, 141.5 และ 170.3 ไมโครกรัมต่อลิตร (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 150 ไมโครกรัมต่อลิตร) การได้รับยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก ไอโอดีนและโฟลิก ร้อยละ 84.2, 79.1 และ 83.5 และภาวะซีดในหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยซีดเมื่อมาฝากครรภ์ครั้งแรก ร้อยละ 9.8, 12.4 และ 12.7 และซีดที่อายุครรภ์ 32 - 34 สัปดาห์ ร้อยละ 9.8, 15.6, และ 14.7 (เป้าหมายร้อยละ 14)

□ ด้านภาวะโภชนาการพบว่า จังหวัดสมุทรปราการ ใช้กลไกในการขับเคลื่อนงานโดย มหัทศจรย์ 1,000 วันสู่ 2,500 วันและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4 ด้าน (สพด. 4D) และกำกับติดตามผ่านคณะกรรมการ MCH Board ระดับจังหวัด มีการเฝ้าระวังโดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง พบว่าในปี 2563 – 2565 สูงดีสมส่วน ร้อยละ 57.1, 57.4 และ 56.8 ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 64) ส่วนสูงเฉลี่ย เมื่อเด็กอายุ 5 ปี ในปี 2565 เด็กชายส่วนสูงเฉลี่ย 108 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 113 ซม.) เด็กหญิงส่วนสูงเฉลี่ย 107 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 112 ซม.) ภาวะเตี้ย ร้อยละ 12.1, 13.9 และ 11.3 ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 10) ภาวะอ้วน ร้อยละ 10.8, 11.9 และ 10.4 ไม่ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 9) ภาวะผอม ร้อยละ 5.2, 6.1 และ 5.4 ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 5) (แผนภูมิที่ 2) เด็กแรกเกิดถึงอายุ 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 68.5, 70 และ 69.3 ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 50)

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละ เด็ก 0 – 5 ปี มีภาวะเตี้ย อ้วน ผอม ในปีงบประมาณ 2563 – 2565 จ.สมุทรปราการ

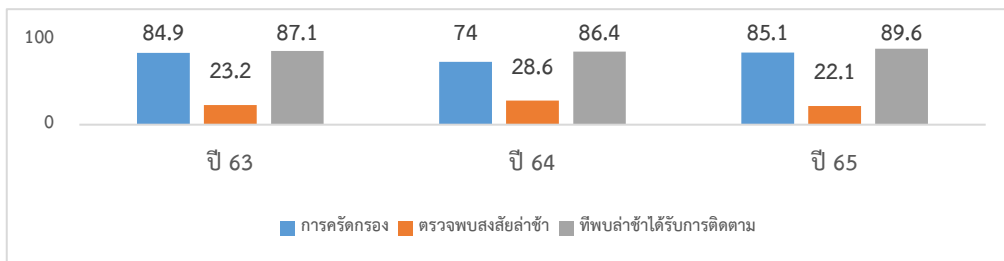

ที่มา: HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566

□ การสนับสนุนให้พื้นที่ที่มีการจ่ายน้ำเสริมธาตุเหล็กในเด็ก 6 เดือน – 5 ปีอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันการขาดธาตุเหล็กในเขตสุขภาพที่ 6 พบว่าในจังหวัดสมุทรปราการ เด็กอายุ 6 เดือน – 5 ปีได้รับยาน้ำเสริมธาตุเหล็กสูง แต่มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี 2563 – 2565 เท่ากับ 87.9, 84.7 และ 85.6 (เป้าหมาย ร้อยละ 80) ทั้งนี้ความครอบคลุมในการจ่ายยาน้ำเสริมธาตุเหล็กสามารถดำเนินการได้ดี ส่งผลให้เมื่อเจาะตรวจภาวะซีดในเด็กอายุ 6 – 12 เดือน ของจังหวัด มีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2563 - 2565 ซึ่งจากการตรวจความเข้มข้นเลือดพบภาวะซีดในเด็กอายุ 6 – 12 เดือน ร้อยละ 11.9, 9.0 และ 9.6 ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 20)

□ การติดตามด้านการคัดกรองพัฒนาการเด็กตามกลุ่มอายุ special pp ปี 2563 - 2565 พบว่า เด็กอายุ 0 - 5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ ร้อยละ 84.9, 74.0 และ 85.1 (เป้าหมาย ร้อยละ 85) คัดกรองพัฒนาการพบสงสัยล่าช้า ร้อยละ 23.2, 28.6 และ 22.1 (ร้อยละ 20) เด็กที่พบสงสัยล่าช้าได้รับการติดตามส่งต่อ ร้อยละ 87.1, 86.4 และ 89.6 (ร้อยละ 90) (แผนภูมิที่ 3)

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละการคัดกรองพัฒนาการเด็ก คัดกรองพบสงสัยล่าช้า สงสัยล่าช้าได้รับการติดตามและส่งต่อ ปี 2563 –2565 จ.สมุทรปราการ

ที่มา : HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566

เด็ก 0 - 5 ปี มีพัฒนาการล่าช้าต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น จำนวน 66 คน พบว่าได้รับกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อยู่ระหว่างกระตุ้น 8 คน กระตุ้นครบเกณฑ์ 3 คน ยังล่าช้า 3 คน อยู่ระหว่างการติดตาม 24 คน และติดตามไม่ได้ จำนวน 20 คน

จากข้อมูลการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยกลุ่มอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน พบเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ที่ต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ จำนวน 18 คน มากระตุ้น 3 คน กระตุ้นไม่ครบเกณฑ์ 1 คน อยู่ระหว่างกระตุ้น 2 คน อยู่ระหว่างการติดตาม จำนวน 10 คน ติดตามไม่ได้ 5 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนเด็กอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน ที่มีพัฒนาการล่าช้าและได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น (ไม่นับเด็กป่วย) จังหวัดสมุทรปราการ ปีงบประมาณ 2566

อำเภอ	เป่า หมาย	รวมกระตุ้น ทั้งหมด		กระตุ้นครบตาม เกณฑ์		ผลการกระตุ้นพัฒนาการ				อยู่ระหว่างการ กระตุ้น		กระตุ้นไม่ครบ เกณฑ์		อยู่ระหว่างการ ติดตาม		ติดตามไม่ได้	
		จำ นวน	ร้อย ละ	จำ นวน	ร้อย ละ	กลับ มา สมวัย	ร้อย ละ	ยัง ล่า ช้า	ร้อย ละ	จำ นวน	ร้อย ละ	จำ นวน	ร้อย ละ	จำ นวน	ร้อย ละ	จำ นวน	ร้อย ละ
เมือง	7	2	28.6	0	0	0	0	0	0	2	100	0	0	4	57.1	1	14.29
บางบ่อ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
บางพลี	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0
พระประแดง	5	1	20	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	1	20	3	60
พระสมุทร เจดีย์	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	100	0	0
บางเสาธง	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50	1	50
จังหวัด	18	3	16.7	0	0	0	0	0	0	2	66.7	1	33.3	10	16.7	5	27.78
เขต	83	35	42.2	4	11.4	3	75	1	25	30	85.7	1	2.86	26	31.3	22	26.51
ประเทศ	1416	854	60.3	115	13.5	58	50.4	57	49.6	670	78.5	69	8.08	356	25.1	206	14.55

ที่มา : ข้อมูล Health Data Center : HDC ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566

□ ด้านการส่งเสริมสุขภาพในช่องปากและฟัน จังหวัดสมุทรปราการมีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ

ป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ โดยในช่วงอายุ 0 – 2 ปี มุ่งเน้นติดตามการส่งเสริมให้คำแนะนำและตรวจสุขภาพฟันเด็กที่มารับบริการในหน่วยบริการ คลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี สำหรับในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เน้นพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับปฐมภูมิ ผลการดำเนินงานพบว่า เด็กอายุ 3 ปี ฟันไม่ผุ ปี 2563 – 2565 เท่ากับ 73.9,75.6 และ 72.1 (ค่าเป้าหมาย ร้อยละ 75)

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
1.ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการและไอคิวเด็กปฐมวัย - หญิงตั้งครรภ์คลอดก่อนกำหนดสูง - การได้รับยาต้านเสริมธาตุเหล็กมีแนวโน้มลดลง - อัตราส่วนสูงเฉลี่ยคงที่ภาวะเตี้ย อ้วนสูง - การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิด – 6 เดือนมีแนวโน้มลดลง	1. จังหวัดมีแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้โครงการ มหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สู่ 2,500 วัน และยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 4D ทุกอำเภอ 2. ประชุมขับเคลื่อน/กำกับติดตามการดำเนินงานผ่าน คกก. MCH Board จังหวัด 3. การประเมินมาตรฐานการให้บริการคลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี 4. งานปฐมภูมิ มุ่งเน้นการใช้ Smart อสม.	1.มีการจัดประชุม คกก.MCH Board จังหวัด จำนวน 1 ครั้ง - ชี้แจงนโยบาย - ติดตามการดำเนินงาน - ทบทวนและวิเคราะห์สาเหตุการตายมารดา 2. การดำเนินงานตามโครงการป้องกันการคลอดก่อนกำหนด บูรณาการในระดับจังหวัด 3. งานปฐมภูมิมีการจัดอบรมอสม.ในการใช้ แอปพลิเคชัน Smart อสม.พร้อมทั้งให้มีการจัดเก็บข้อมูลมารดาและทารก
2. การติดตามดูแลและกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น - ติดตามเด็กไม่ได้ เด็กไม่ได้ อยู่ในพื้นที่ - เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลไม่ทันเวลา	1. สนับสนุนให้ทุกโรงพยาบาลนัดผู้ป่วยมารับบริการก่อนกำหนดเวลาอย่างน้อย 2 อาทิตย์ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมการเข้าถึงบริการการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้า และลดจำนวนเด็กที่มารับบริการไม่ตรงนัด 2. พัฒนาระบบการจัดการข้อมูล สถานการณ์การดำเนินงาน ระบบติดตามการดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้า และคืนข้อมูลให้พื้นที่เพื่อจัดทำแผนพัฒนาและกำกับติดตามเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ	1.ทุกโรงพยาบาลในจังหวัดสมุทรปราการ มีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลสมุทรปราการ เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน และวางระบบส่งต่อเป็นพี่เลี้ยงในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก รวมทั้งรับส่งต่อเด็กที่มีปัญหาด้านพัฒนาการให้โรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัด 2. มีการกำกับติดตามและคืนข้อมูลเด็กพัฒนาการล่าช้าทุกเดือน โดยทีมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ เช่นเวทีการประชุม คกก.คปสอ. และไลน์กลุ่มผู้รับผิดชอบงาน โดยใช้ข้อมูลจาก DATA_EXCHANGE ในการติดตาม
3. การบูรณาการความร่วมมือด้านการจัดส่งเสริมพัฒนาการของชุมชน - ไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญและไม่ได้มีการติดตามต่อเนื่อง	1. พัฒนาทักษะโดย กระตุ้นให้เข้าร่วมอบรม DSPM ออนไลน์ จัดให้มีการอบรมฟื้นฟูทักษะการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าด้วย TEDA4I และการบันทึกข้อมูลให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดดำเนินงานที่ต่อเนื่องและมีศักยภาพ	1.สำรวจบุคลากรที่รับผิดชอบงานในโรงพยาบาลเพื่อส่งอบรมการพัฒนา ศักยภาพเกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าด้วย TEDA4I และการบันทึกข้อมูล 2. ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมผ่านระบบออนไลน์และฝึกปฏิบัติ

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
4. ความครอบคลุมในการตรวจและการดูแลสุขภาพฟันในเด็กปฐมวัยยังไม่ผ่านค่าเป้าหมาย	1. กลุ่มงานทันตกรรมและงานส่งเสริมสุขภาพมีการบูรณาการในการดำเนินงานพื้นที่ร่วมกัน 2. สนับสนุนการดำเนินงานตามมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก คลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดีของหน่วยบริการสาธารณสุข	1. เด็กปฐมวัยอายุ 3 ปี ฟันไม่ผุ ปี 2566 เท่ากับ ร้อยละ 73.2

1. นวัตกรรม/ตัวอย่างที่ดี (ถ้ามี)

-

2. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

1. ติดตาม กระตุ้น สพด. (4D) ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้มีการยกระดับเพื่อผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

2. พัฒนาระบบบริการตามมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก

- การติดตามเด็กที่มีภาวะเสี่ยง เช่น คลอดก่อนกำหนด ภาวะขาดออกซิเจนขณะคลอด ทารกน้ำหนักน้อยและการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหาทางด้านโภชนาการ และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย สูงดีสมส่วน กระตุ้นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเล่น เช่น การสร้าง Play worker

- การจัดระบบช่วยดูแล และกระตุ้นพัฒนาการเด็กที่พบสงสัยล่าช้า เช่น การจัดให้มี Child Project Manager ระดับอำเภอ

3. สนับสนุนให้ทุกโรงพยาบาลที่ผู้รับผิดชอบงานยังไม่ผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพการดูแลช่วยเหลือเด็กพัฒนาการล่าช้าด้วย TEDA4I ให้ส่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าเข้ารับการพัฒนาศักยภาพการดูแลช่วยเหลือเด็กพัฒนาการล่าช้าด้วย TEDA4I เพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะให้กับผู้ปฏิบัติงาน เข้าใจบทบาทที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งเพิ่มความครอบคลุมและความเข้าถึงบริการการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าของจังหวัดสมุทรปราการ

4. การบูรณาการความร่วมมือในภาคสังคมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กิจกรรม มหัศจรรย์ 1,000 วันสู่ 2,500 วัน

ผู้รายงาน นางปานิสรา สิทธินาม

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

วัน/เดือน/ปี: 9 มีนาคม 2566

โทร : 094 545 2495

E-mail: panizze789@gmail.com

ผู้รายงาน : นางอิสราวัลย์ สุตตลอด

ตำแหน่ง : พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

วัน/เดือน/ปี 9 มีนาคม 2566

E-mail : noonisrawal@gmail.com

ผู้ตรวจรายงาน: นางศิริพร จริยาจิรวัดนา
ตำแหน่ง: นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
วัน/เดือน/ปี: 9 มีนาคม 2566
โทร: 089-4088711
E-mail: ptana07@gmail.com